

Dokumentation av stege

Sala sockenkyrka, Västerås stift

Daniel Eriksson 2017-11-28

Bygg &
Hantverk i Karlskoga

TRADITIONSBÄRARNÄ

Yrkesspecialister i samverkan
för bevarande av traditionella hantverk.

Bakgrund

Inom ramen för projektet ”Medeltida taklag i Västerås stift”, undersöktes 2014 vinden till Sala sockenkyrka av undertecknad tillsammans med Lisa Skanser, Stiftelsen kulturmiljövård.

Vid denna inventering upptäcktes en trästege som bedömdes kunna vara medeltida. Denna rapport redogör för en fördjupad undersökning och dokumentation av denna stege, som skedde i oktober 2017.

Beskrivning av stegen

Stegen ligger på takstolarna över långhuset. Den är 2950mm lång, 585mm bred i båda ändar, sidostycken av furu och stegpinnar av klana granstammar (bedömning).

Sidostyckena består av halvklovor som är fint sprätthuggna till skarp kant med ett rektangulärt tvärsnitt (ca 65x100mm). De håller en jämn dimension över hela sin längd, de har alltså ingen avsmalning mellan rot och topp. Stegpinnarna sitter fast i sidostyckena i genomgående runda borrhål med en diameter på 25mm. I stegpinnarnas yttre ändar sitter kilar av barrträd islagna för att låsa. Avstånden mellan stegpinnarna uppvisar mycket liten variation, de sitter näst intill exakt med 300mm mellanrum c-c. Det är nio stegpinnar, vilket ger åtta mellanrum. Sju av dessa mellanrum har ett avstånd på 297,5mm +/- 2,5mm. Det åttonde mellanrummet ligger på 325mm. Stegpinnarnas diameter varierar något men håller ungefär 35 mm i genomsnitt. Vissa av stammarna som varit något för grova har man huggit ned diametern på, men de flesta består av obearbetade ruda stammar.

Det finns tryckmärken från att man slagit ihop stegen med en yxnacke, huruvida dessa är från tiden för stegens tillverkning, eller senare tillkomna går ej att säga.

Kan stegen vara medeltida?

Att stegens sidostycken är medeltida råder det inga tvivel om, spåren från sprätthuggningen är otvivelaktiga.

En hypotes kan vara att stegen är tillverkad i senare tid av återanvända delar. En betydligt starkare hypotes är dock att det faktiskt är frågan om en ursprunglig medeltida stege, tillverkad i samband med, eller i direkt anslutning till taklagets uppförande.

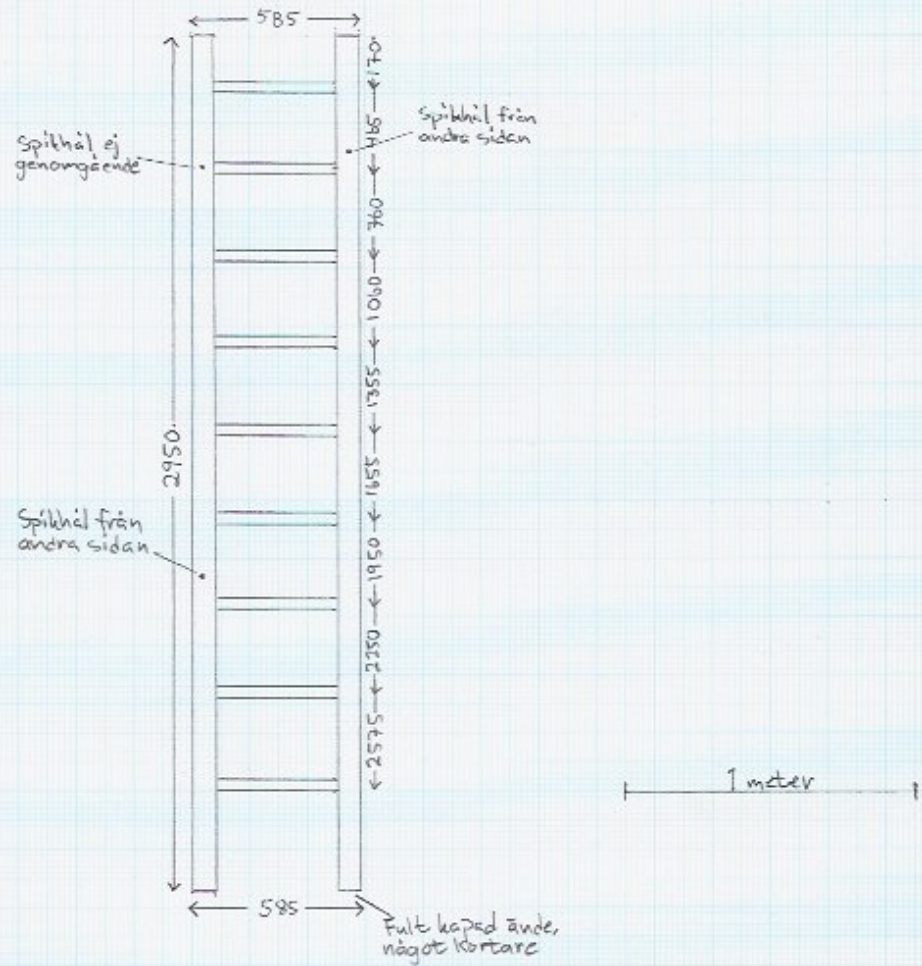
Stegens ingående delar uppvisar inga spår av återbruk i form av exempelvis knuthak. Dimensionen på sidostyckena återfinns inte någon annanstans i taklaget, vilket hade kunna peka mot ett återbruk.

Det finns också detaljer som pekar mot att stegen var tänkt att användas permanent på vinden. Stegen är mycket omsorgsfullt tillverkad med fin bearbetning till skarpkantigt virke med exakta mått i dimension, bredd, och stegavstånd, sidostyckenas ändar är mycket fint avkapade. Man får inte känslan av en tillfällig byggstege. Dock har en av ändarna lite grövre huggspår, kanske för att man fått justera för ojämnt underlag, vilket kan tyda på att stegen varit fast monterad någonstans på vinden. Vad som också kan tyda på en fast montering är att det finns några spikhål i sidostyckena, med avtryck av spikskallen. Man har alltså kanske spikat fast stegen mot någonting.

Sammantaget får man en stark uppfattning av att detta är ursprunglig medeltida stege.

Stige Sala sockenkyrka

2017-11-28
Daniel Eriksson

0,5 meter

Vissa av stegpinnarna har ansetts för grova och huggits ned i dimension.

Spikhål med avtryck från spikskallen, kanske för att stegen varit fast monterad.

Sprätthuggning. Till höger syns ett spikhål.

Ändarna är fint avkapade.

Kilning av stegpinnar.